

متن پرسش

سلام استاد: آیا می‌شود که انسان خودش را در عین اینکه می‌داند که خداوند متعال او را بخشیده و بخشنده هستند، خطا کار بداند برای ایجاد شکستگی در نفس برای خداوند متعال و خود را پایین تر از مردم دیدن؟ آیا تبدیل این حال به ملکه صحیح است؟ البته منظورم این نیست که فرد گناه کند ولی مثلاً با یادآوری گناهان گذشته و نقص عمل خود در عبادت خداوند خود را خطا کار بداند.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: همین‌که انسان متوجه نسبت خود با حضرت پروردگار شود، همچون مولایمان علی «علیه‌السلام» در دعای کمیل می‌یابد که چه اندازه نسبت به شأن پروردگار کوتاهی‌ها دارد، نه از آن جهت که گناه‌علنی کرده، بلکه از آن جهت که شأن بندگی حضرت ربّ العالمین را به جا نیاورده و در همین رابطه به ما فرموده‌اند: «آن قدر ای دل که توانی بکوش / گرچه بهشت‌اش نه به کوشش دهند.»

آری! وقتی پیامبر «صلوات‌الله‌علیه‌وآله» در نظر به حضرت حق عرضه داشتند: «مَا عَرَفْنَاكَ حَقًّا مَعْرِفَتِكَ» (بحارالأنوار، ج ۶۸، ص ۲۳) ما تو را آن‌طور که شایسته است نشناختیم. نه می‌توان گفت رسول خدا «صلوات‌الله‌علیه‌وآله» هیچ نسبتی با خداوند نداشتند و نه می‌توان گفت همه آنچه از خداوند واقعیت دارد را حضرت پیامبر «صلوات‌الله‌علیه‌وآله» دارا هستند. بلکه باید بگوییم آن حضرت با واقعیت خداوند نسبتی نزد خود دارا هستند که نه عین واقعیت خداوند است و نه غیر واقعیت خداوند، بلکه آن حضرت در بسط حضور خود، دانایی و درک و احساس خاصی از آن واقعیت و حضور را یافته‌اند و این شکاکیت محسوب نمی‌شود که گفته شود بالاخره یا خدا را یافته‌اند و یا نیافته‌اند، بلکه آن حضرت با خداوند نسبتی برقرار کرده‌اند و این نوع معرفت عملاً از دوگانه «هست»، یا «نیست»، خارج است، زیرا جانی است به سوی خدا و ایمانی است بعد از ایمانی، با توجهی باز به سوی خدا و نوعی رفت و آمد، بین خدا و انسان. از یک طرف خداوند بر قلب آماده رسول خدا «صلوات‌الله‌علیه‌وآله» تجلی می‌کند و از طرف دیگر رسول خدا «صلوات‌الله‌علیه‌وآله» به جهت ظرفیت خاص خود آن تجلی را به بهترین شکل می‌پذیرند و در آن قرار می‌گیرند و آماده برای تجلی بعدی می‌شوند، از این جهت نوعی «آمد» و «شد» در میان است. آمدنی از طرف خداوند و شدنی از طرف رسول خدا «صلوات‌الله‌علیه‌وآله».

